

РОЛЬ СПОРТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

О.В. Жегус, Т.М. Парцирна, В.С. Шевякова

Розкрито соціально-економічні аспекти проведення спортивних змагань міжнародного рівня, проаналізовано їх вплив на соціально-економічний розвиток, інвестиційно-інфраструктурні перетворення. Виявлено їх позитивний вплив та сприяння припливу інвестицій, розвиток торговельної інфраструктури, сфери готельного та ресторанного господарства, туризму.

Ключові слова: спортивні змагання, соціально-економічний розвиток, імідж регіону, інвестиції, інфраструктура, Євро-2012.

РОЛЬ СПОРТА В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

О.В. Жегус, Т.Н. Парцирная, В.С. Шевякова

Раскрыты социально-экономические аспекты проведения спортивных соревнований международного уровня, проанализировано их влияние на социально-экономическое развитие, инвестиционно-инфраструктурные преобразования. Выведено их положительное влияние и содействие притоку инвестиций, развитию торговой инфраструктуры, сферы гостиничного и ресторанного хозяйства, туризма.

Ключевые слова: спортивные соревнования, социально-экономическое развитие, имидж региона, инвестиции, инфраструктура, Евро-2012.

THE ROLE OF SPORTS IN PROVIDING SOCIAL AND ECONOMIC REGIONAL DEVELOPMENT

O. Zhegus, T. Partsyrna, V. Shevyakova

A significant role in ensuring sportive socio-economic development for the formation of its positive image is marked. The aim of the study is to analyze the impact of the world sporting events on social and economic development, assessment of infrastructure investments and reforms in the region due to their organization and conduct. The study reveals positive effect of international sports competitions. During the preparation to EURO 2012 in Kharkiv, the increase in foreign investmens particularly increased retail turnover and the number of retail

network development objects at restaurants, hotels thus increasing the number of the served people; the flow of tourists, including foreigners, to the region increased. All this together accelerated the pace of socio-economic development, confirming the activation of international sportive competitions.

Keywords: *sports, social and economic development, the image of the region, investment, infrastructure, EURO 2012.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проведення спортивних змагань міжнародного рівня є потужним інструментом формування позитивного іміджу регіону. У свою чергу, розвиток спорту та спортивної інфраструктури значною мірою впливає на темпи економічного зростання, рівень життя населення, туристичну та ділову активність, розвиток різних галузей економіки. З одного боку, підготовка до проведення міжнародних спортивних змагань потребує значних фінансових, трудових, матеріальних витрат, а також часу, а з іншого – сприяє інтеграції регіону у світовий простір, покращенню його зовнішнього становища та іміджу. Проведення міжнародних спортивних змагань важлива та відповідальна справа. Від рівня їх організації значною мірою залежить спортивний та у цілому міжнародний імідж регіону. Для визначення пріоритетів підвищення соціально-економічної ефективності організації та проведення спортивних змагань міжнародного рівня, які потребують значних матеріальних, фінансових, людських ресурсів, необхідним є аналіз результатів і наслідків уже проведених заходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спорт як галузь економіки та бізнесу на сьогодні недостатньо розвинений в науковому аспекті. Економічні механізми та засади функціонування спортивних послуг, їх соціальне призначення стали об'єктом дослідження В.В. Галкіна, В.І. Лукашук, П.І. Навки [1–3] та ін. Соціально-економічні аспекти та наслідки ЄВРО-2012 досліджували Н. Костюченко, І.М. Кривцун, Я.І. Лашкай, О. Макаренко, П. Черних, О. Шкарупа [4–7]. Автори обґрунтували свої позиції відносно економічної оцінки підготовки та проведення ЄВРО-2012. Кривцун І.М., Лашкай Я.І. відзначають, що досягнення позитивних соціально-економічних ефектів залежить від того, наскільки успішно Україна зможе використати унікальний шанс заявити про себе та наскільки цілеспрямовано проводитиме державну політику щодо залучення іноземних інвестицій і розвитку спортивно-подієвого туризму [4], наголосуючи тим самим на необхідності активізації діяльності щодо проведення спортивних змагань міжнародного рівня для покращення міжнародного іміджу України. Однак при цьому необхідно врахувати помилки, що були допущені, та вжити додаткових заходів для підвищення ефективності організації та проведення спортивних змагань.

Метою статті є визначення впливу проведення спортивних заходів світового рівня на соціально-економічний розвиток регіону, оцінка інвестиційно-інфраструктурних перетворень у наслідок їх організації та проведення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Чим більше в Україні буде проходити знакових спортивних подій, тим вищим буде рівень популярності України за кордоном. Імідж держави, яка приділяє велику увагу спорту та вміє організувати заходи найвищого рівня, стане привабливим чинником для іноземних туристів, інвесторів і організаторів спортивних турнірів. Важливим для визначення стратегічних пріоритетів подальшого розвитку спортивного іміджу є аналіз практики проведення міжнародних змагань та їх впливу на спортивний імідж регіону.

Організація Чемпіонату Європи з футболу в 2012 р. в Україні, зокрема в Харкові, є позитивним прикладом цієї практики. Відповідно до Указу президента України № 346/2007 «Про заходи щодо забезпечення підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 року з футболу» було прийнято рішення щодо прискорення будівництва, реконструкції, упорядкування стадіонів, інших об'єктів фізкультурно-спортивної індустрії та інфраструктури в містах Дніпропетровську, Донецьку, Києві, Львові, Одесі та Харкові з метою приведення таких об'єктів у відповідність до технічних характеристик світового рівня та введення в експлуатацію до 2010 року; забезпечення належного функціонування транспортної мережі, аеропортів, збільшення обсягів і поліпшення якості транспортних послуг; розроблення комплексу заходів із розвитку туризму на 2008–2012 роки з метою створення сприятливих умов для задоволення потреб уболівальників під час проведення «Євро–2012» [8]. Виконання вимог цього Указу сприяло розвитку Харкова, його транспортної інфраструктури, мережі готельно-ресторанного господарства, спортивних об'єктів, при цьому зростала кількість робочих місць у місті та рівень зайнятості.

Важливо відзначити приплив інвестицій у Харківську область для реалізації заходів щодо підготовки до Євро–2012 (табл. 1). Основні витрати, пов'язані із підготовкою до проведення «Євро–2012» припали на 2010–2011 рр. Одним із джерел фінансування підготовчих заходів були капітальні інвестиції, суттєвий приплив яких спостерігався в 2012 р., вони зросли більш ніж на 60% й сягнули 13,0 млрд. грн. При цьому якщо обсяг коштів державного та місцевого бюджетів зріс майже в два рази, то обсяг коштів іноземних інвесторів – у 5,7 разу, кредити банків – у 3,5 разу.

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій у Харківській області за джерелами фінансування в 2010–2013 рр.

Джерело фінансування	Рік						
	2010	2011	Тр, %	2012	Тр, %	2013	Тр, %
	тис. грн	тис. грн		тис. грн		тис. грн	
Усього	8063410	13035029	161,7	14759161	113,2	9292562	63,0
У тому числі за рахунок:							
коштів державного бюджету	668929	1503383	224,7	626292	41,7	332831	53,1
коштів місцевих бюджетів	321696	637622	198,2	576801	90,5	550134	95,4
власних коштів підприємств та організацій	5809738	8686529	149,5	7858200	90,5	5867554	74,7
кредитів банків та інших позик	289769	1029877	355,4	4138291	401,8	1114852	26,9
коштів іноземних інвесторів	12873	73238	568,9	26647	36,4	-	-
коштів населення на будівництво власних квартир	145062	135050	93,1	85040	63,0	213829	251,4
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	514111	444873	86,5	863170	194,0	780164	90,4
інших джерел фінансування	301232	524457	174,1	584720	111,5	428561	73,3

Таким чином, у період підготовки до міжнародних змагань підвищилася інвестиційна привабливість та відбувся приток інвестицій, що справило значний позитивний ефект на соціально-економічний розвиток регіону.

Під час підготовки до проведення «Євро-2012» зросли темпи розвитку мережі готельного господарства в Харківській області. Якщо з 2000-го року кількість об'єктів та місць у них для тимчасового проживання мала щорічну тенденцію до зниження, то в 2011 р. кількість колективних засобів розміщення порівняно з іншими роками зросла в чотири рази, а у 2012 р. порівняно з 2011 р. збільшилася ще на 12,2% (табл. 2). Кількість розміщених під час проведення чемпіонату гостей у 2012 р. зросла на 6% порівняно з 2011 р., та мала тенденцію до зростання в наступні роки.

Таблиця 2

Готелі та інші місця для тимчасового проживання (2000–2013 рр.)

Рік	Колективні засоби розміщення		Кількість місць (ліжок)		Кількість розміщених	
	одиниць	Тр, %	одиниць	Тр, %	осіб	Тр, %
2000	76		4859		143200	
2001	70	92,1	4668	96,1	143000	99,8
2002	61	87,1	4097	87,8	149800	104,8
2003	52	85,2	3721	90,8	152600	101,9
2004	48	92,3	3620	97,3	171800	112,6
2005	51	106,2	3467	95,8	160200	93,3
2006	48	94,1	3463	99,8	168700	105,3
2007	48	100	3360	97,1	191700	113,6
2008	50	104,2	3261	97,1	179300	93,5
2009	51	102	3230	99,1	160900	89,7
2010	42	82,3	2922	90,4	171400	106,5
2011	197	469,1	16584	567,5	299613	174,8
2012	221	112,2	17541	105,7	301361	100,6
2013	222	100,4	17971	102,5	321018	106,5
Темп зростання 2013 до 2000, %	–	292,1	–	369,8	–	106,5

За цей час було побудовано та відкрито 50 нових готелів. У результаті кількість номерів зросла майже в шість разів – з 786 до 4500. Одним із найбільш відомих і масштабних об'єктів став готель

«Харків Палас», який був побудований за декілька місяців у центрі міста. Після турніру готель набув ще більшої популярності й розвивається надалі. Чемпіонат зробив хорошу рекламу готелю «Харків Палас». На сьогодні дуже багато туристів зупиняються в ньому бо знають, що саме тут проживала збірна Нідерландів під час «Євро-2012», це слугує показником і рекомендацією для туристів. Завдяки збірній Голландії багато футбольних клубів віддають перевагу саме цьому готелю. Наприклад, футбольні клуби, які грали в Лізі Європи проти «Металіста».

Слід також відзначити значні позитивні зміни, які відбулися у сфері торгівлі під час підготовки до «Євро-2012». До 2011 р. сфера роздрібної торгівлі, особливо після фінансово-економічної кризи, характеризувалася повільними темпами розвитку. Якщо в 2010 р. темп зростання роздрібного товарообороту склав лише 4,9%, то в 2011 р. обсяг роздрібного товарообігу збільшився на 2,5 млн грн або на 11,8%, у 2012 р. – ще на 10% та продовжував зростати в 2013 р. (табл. 3). Кількість об'єктів роздрібної торгівлі також щорічно збільшувалася протягом 2010–2012 рр.

Підготовка до «Євро-2012» також сприяла розвитку мережі ресторанного господарства. Кількість об'єктів ресторанного господарства у 2011 р. складала 1651 одиниць, це на 59 одиниць більше, ніж у попередньому році. У 2012 р. цей показник збільшився ще на 36 одиниць. Така тенденція до зростання пов'язана з тим, що на передодні «Євро-2012» кафе, бари, ресторани та їдальні, особливо формату фаст-фуд, масово відкривались.

Як і очікувалося, найбільшим попитом серед споживачів під час проходження чемпіонату користувалися піцерії, фастфуди та демократичні мережеві заклади. Сегмент пивних барів став близьким до насичення. Переваги були у закладів, розташованих безпосередньо біля спортивних об'єктів, фан-зон і на шляху проходження до них. Більшість туристів відвідали паби на центральних вулицях Харкова, зокрема, кафе, розташовані в Саду ім. Шевченка.

Найбільший приплив відвідувачів спостерігався в ресторанах, розташованих поблизу фан-зон. Одним із таких ресторанів стала мережа ресторанів «Якіторія», які знаходилися майже в центрі подій, у безпосередній близькості від фан-зони в Харкові. У подальшому прогнозується зростання вітчизняного ринку, у якому буде збільшуватися частка демократичного ринку. Великої популярності все більше будуть набувати кав'ярні та паби, які із часом стануть все більш концептуальними та якісними.

Таблиця 3

Динаміка показників розвитку роздрібної торгівлі в Харківській області в 2000-2013 рр.

Роки	Обсяг роздрібногo товарообороту підприємств (юридичних осіб), млн грн	Темпи зростання обсягів роздрібногo товарообороту підприємств до попереднього року, у порівнянних цінах, %	Наявність об'єктів роздрібної торгівлі підприємств (юридичних осіб) на кінець року, од.	У тому числі		Наявність об'єктів ресторанного господарства (ресторани, кафе, бари, їдальні тощо), підприємств (юридичних осіб) на кінець року, од.	Кількість ринків з продажу споживчих товарів на кінець року, од.
				магазини	об'єкти торгівлі напівстаціонарні		
2000	2031,3	109,2	5876	4199	1677	2135	127
2001	2564,9	119,7	5520	3839	1681	2059	126
2002	2909,3	114,8	4835	3440	1395	1895	132
2003	3675,6	122,5	4575	3172	1403	1735	129
2004	4830,3	121,7	4387	2907	1480	1682	125
2005	6755,6	126,4	3964	2640	1324	1487	118
2006	9164,5	127,0	4010	2590	1420	1363	117
2007	12311,8	126,1	3870	2395	1475	1729	116
2008	16852,0	116,2	3749	2239	1510	1687	114
2009	15976,1	78,5	3610	2110	1500	1658	114
2010	18798,5	104,9	3618	2213	1405	1592	115
2011	22952,9	111,8	3643	2297	1346	1651	123
2012	25895,5	110,1	3758	2301	1457	1687	121
2013	27978,5	107,5	3479	2223	1256	1651	120

Проведення чемпіонату з футболу позитивно вплинуло не лише на інфраструктуру та економіку міста, а й на міжнародну торгівлю країни в цілому внаслідок покращення її міжнародного іміджу. Частка експорту до ЄС протягом останніх 5 років становила 24...28% загального товарного експорту України, тоді як частка в імпорті з ЄС сягає 31...37%. З 2005 року загальний торговельний баланс з ЄС залишався негативним, проте у 2011–2012 роках, за даними Євростату, торгівля зросла на 563%, сягнувши 7,5 млрд євро в 2012 році та займаючи 20% загальної торгівлі товарами між Україною та ЄС.

За 2012 рік Харків став більш популярним туристичним напрямом для іноземних туристів. Якщо у 2000 році Харківщину відвідало 7,5 тис. іноземних громадян (10% від усіх обслугованих туристів), у 2005-му році – 8,8 тис. іноземців (8% від загальної кількості туристів), у 2011-му році – 15,7 тис. іноземців (12,7% від загальної кількості туристів), то в другій половині 2012-го року кількість туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності Харківської області, склала більше 47 тис. осіб, що на 31,5 тис. більше, ніж у 2011 році. Потік туристів з-за кордону в Харкові в 2013-му році виріс на 50% порівняно з 2012-м. Такі показники свідчать про те, що Харків після проведення «Євро–2012» став популярним серед іноземних туристів (табл. 4). Пріоритетним залишається відвідування Харкова іноземцями з такою метою: ділова, бізнес, служба, навчання, наукова.

Слід відзначити, що в 2010 році спостерігається тенденція збільшення кількості мешканців області, що виїжджають за кордон. У 2000-му році виїзним туризмом було охоплено 6,0 тис. осіб, у 2010 році – вже 71,2 тис. осіб, тобто відбулося зростання в 11,8 разу. Наведені дані свідчать про певні негативні тенденції в роботі турпідприємств. Більшість із них є турагентами, орієнтованими на виїзний туризм. Крім того, можна зробити висновок про непопулярність національного туристичного продукту, недосконалість цінової політики.

Є і позитивні тенденції, зокрема зростання кількості туристів, мета яких відвідування – спортивно-оздоровча, дозвілля, відпочинок (68,7 тис. осіб у 2005 році, 104,1 тис. осіб у 2010 році). У 2008 році майже в 3 рази порівняно з 2000-м роком зросла кількість туристів, які відвідали Харківщину з метою лікування (1,6 та 4,5 тис. осіб відповідно). Але економічна криза 2008 року зменшила цю статистику до 1,1 тис. осіб у 2010 році. Найбільша кількість екскурсантів припадає на 2003–2005 роки, наступні 5 років показник зменшувався, але у 2012 році – у період проведення «Євро–2012» – кількість екскурсантів порівняно з 2011 зросла на 15%.

Підтвердженням вагомих переваг, які отримала Україна після проведення Євро-2012, є те, що в рейтингу Всесвітнього економічного форуму за рівнем конкурентоспроможності у сфері туризму наша країна піднялася з 85-го на 76-те місце.

Таблиця 4

Туристичні потоки в Харківській області у 2000-2013 рр.

Рік	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності Харківської області	Із загальної кількості туристів:			Кількість екскурсантів
		іноземні туристи	туристи – громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи	
2000	73135	6454	5915	60766	20614
2001	93938	8067	9101	76770	20410
2002	111882	10507	16962	84413	30321
2003	141178	8495	21416	111267	50529
2004	116195	11871	24845	79479	64204
2005	112893	8859	47187	56847	57208
2006	110565	8667	42484	59414	46768
2007	135231	8326	54481	72424	39523
2008	137506	8868	64917	63721	45594
2009	116149	11089	56456	48604	35837
2010	138440	12951	75236	50253	29185
2011	74038	550	57852	15636	11171
2012	105663	1701	87814	16148	7617
2013	91648	591	53831	37226	6083

Варто зазначити, що в 2012 році вдале проведення Євро-2012 сприяло збільшенню кількості туристів, які відвідали Україну, у тому числі й Харківщину. За рейтингом міжнародного порталу подорожей «Globe Sports», Україна потрапила в десятку найбільш привабливих для відвідування країн у 2013 році. Це позитивна тенденція для розвитку туризму в державі та Харківській області.

Висновок. Зазначено, що важливу роль відіграє в забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону, формуванні його позитивного іміджу. Дослідження показало позитивний ефект спортивних змагань міжнародного рівня. Під час підготовки Євро-2012 в Харкові помітно збільшилися обсяги інвестицій, особливо іноземних;

зросли роздрібний товарообіг і кількість об'єктів роздрібно́ї торгівлі, розвинулися мережі ресторанного господарства та готелів, зросла кількість людей, які були обслуговані в них; збільшився потік туристів у регіон, у тому числі іноземних. Усе це сприяло прискоренню темпів соціально-економічного розвитку, що є підтвердженням необхідності активації спортивних змагань міжнародного рівня.

Список джерел інформації / References

1. Галкин В. В. Экономика спорта и спортивный бизнес : учеб. пособие / В. В. Галкин. – Кнорус, 2006. – 320 с.

Galkin, V.V. (2006), *"Economy of sports and sport business [Ekonomika sporta i sportivnyi biznes]*, Knorus, 320 p.

2. Лукашук В. І. Тенденції розвитку спорту в умовах ринкових перетворень : автореф. дис. ... канд. соціол. наук : 22.00.04 / В. І. Лукашук ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2006. – 21 с.

Lukaschuk, V.I. (2006), *Tendencies of sport development in conditions of market transformation : author's thesis* [Tendentsii rozvytku sportu v umovakh rynkovykh peretvoren: avtoref. dis. ... kand. social. nauk], Kharkiv, 21 p.

3. Навка П. І. Обґрунтування напрямків застосування економічних механізмів в сфері фізичної культури та спорту [Електронний ресурс] / П. І. Навка. – Режим доступу : http://www.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2011/5/p_150_155.pdf

4. Navka, P.I., "Argumentation of ways of economic mechanisms' implementation in physical training and sports" ["Obhnutuvannya napriamkiv zastosuvannya ekonomichnykh mekhanizmiv v sferi fizychnoi kultury ta sportu"], available at: http://www.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2011/5/p_150_155.pdf

5. Кривцун І. М. Соціально-економічні аспекти Євро-2012: переваги та недоліки для України [Електронний ресурс] / І. М. Кривцун, Я. І. Лашкай. – Режим доступу : http://www.vuzlib.su/articles/4317-Соціально-економічні_аспекти_євро-2012,_переваги_та_недоліки_для_України/1.html

6. Kryvtsun, I.M., Lashkaj, Ya.I. "Social and economic aspects of Euro-2012: benefits and shortcomings for Ukraine" ["Sotsialno-ekonomichni aspekty yevro-2012: perevahu ta nedoliky dlya Ukrainy"], available at: http://www.vuzlib.su/articles/4317-Соціально-економічні_аспекти_євро-2012,_переваги_та_недоліки_для_України/1.html

7. Костюченко Н. Євро-2012: плюси та мінуси для України. Економічний аналіз / Н. Костюченко, О. Шкарупа // Економічні проблеми сталого розвитку : тези доповідей наук.-техн. конф., присвяченої Дню науки в Україні. – Суми : СумДУ, 2011. – Ч. 4. – С. 29–30.

Kostuchenko, N., Shkarupa, O. (2011) "Euro 2012: pros and cons for Ukraine. Economic analysis" [Yevro 2012: pliusy ta minusy dlya Ukrainy. Ekonomichniy analiz] / *Economic problems of stable development*, Symy, P. 4, pp. 29-30.

8. Макаренко О. Вплив Євро-2012 на економіку України [Електронний ресурс] / О. Макаренко. – Режим доступу : <http://naub.org.ua/?p=1303>

Makarenko, O., "Influence of Euro-2012 on economy of Ukraine" ["Vplyv Yevro-2012 na ekonomiku Ukrainy"], available at: <http://naub.org.ua/?p=1303>

9. Черних П. Євро-2012: держава у збитку. Хто отримає дивіденди? [Електронний ресурс] / П. Черних. – Режим доступу : <http://economics.unian.net/ukr/detail/75833>

10. Chernyh, P., "Euro-2012: the state incurs losses. Who draws dividends?" ["Yevro-2012: derzhava u zbytku. Hto otrymaje dyvidendy"], available at: <http://economics.unian.net/ukr/detail/75833>

11. Про заходи щодо забезпечення підготовки та проведення в Україні фінального турніру чемпіонату Європи 2012 року з футболу/ [Електронний ресурс] / Указ Президента України № 346/2007. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/6062.html>

12. "On providing final tournament of football championship Euro 2012 preparation and organization arrangements in Ukraine"; Decret of the president of Ukraine. [Pro zakhody shchodo zabezpechennya pidhotovky ta provedennya v Ukraini finalnogo turniru chempionatu Yevropy 2012 roku z futbolu], available at: <http://www.president.gov.ua/documents/6062.html>

Жегус Олена Валентинівна, канд. екон. наук, доц., кафедра маркетингу і комерційної діяльності, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-68, 0995634020; e-mail: gegus.home.com@mail.ru.

Жегус Елена Валентиновна, канд. екон. наук, доц., кафедра маркетинга и коммерческой деятельности, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-68, 0995634020; e-mail: gegus.home.com@mail.ru.

Zhegus Olena, PhD. Sc. Associate Professor, Kharkov State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-68, 0995634020; e-mail: gegus.home.com@mail.ru.

Парцирна Тетяна Миколаївна, канд. екон. наук, доц., кафедра маркетингу і комерційної діяльності, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел. (057)349-45-68, 0972397855.

Парцирная Татьяна Николаевна, канд. екон. наук, доц., кафедра маркетинга и коммерческой деятельности, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел. (057)349-45-68, 0972397855.

Partsyрна Tetyana, PhD. Sc. Associate Professor, Kharkov State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-68, 0972397855.

Рекомендовано до публікації канд. екон. наук Т.Л. Мітявою, д-ром екон. наук, проф. М.В. Черною.

Отримано 15.03.2015. ХДУХТ, Харків.